

VERKORT
JAARVERSLAG
2018

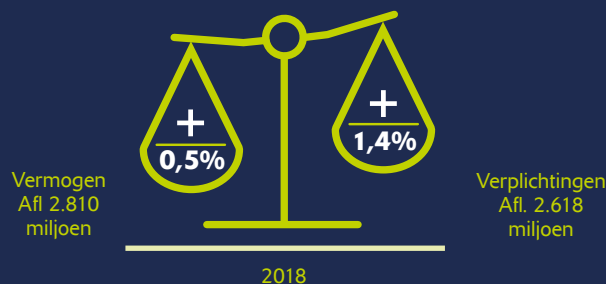
Een financieel moeilijk jaar, maar ook een jaar vol vooruitgang

Het jaar 2018 was voor APFA, net als voor vrijwel alle pensioenfondsen in de wereld, financieel een moeilijk jaar door malaise op de internationale financiële markten in het vierde kwartaal. Tegelijkertijd was 2018 een jaar waarin APFA belangrijke stappen voorwaarts heeft gezet op vele terreinen. Het beleggingsbeleid is aangepast, waarbij APFA nieuwe mogelijkheden heeft geschapen op de lokale markt. Er zijn voorbereidingen getroffen voor de door de aangesloten werkgevers en de deelnemers gewenste flexibilisering van de pensioenregeling. De jarenlange focus op kostenbeheersing vertaalt zich in een vrij stabiele opslag in de premie voor het dekken van de pensioenuitvoeringskosten.

Na het moeilijke vierde kwartaal van 2018, is de financiële positie in de eerste maanden van 2019 zodanig verbeterd dat de netto-dekkingsgraad voor het eerst boven 100% uitkwam. De volatiliteit op de financiële markten blijft echter groot, vooral door het handelsconflict tussen China en de Verenigde Staten. Ondanks deze en andere onzekerheden zoals de ontwikkeling van de rente en de levensverwachting, is APFA goed voorbereid voor de toekomst.

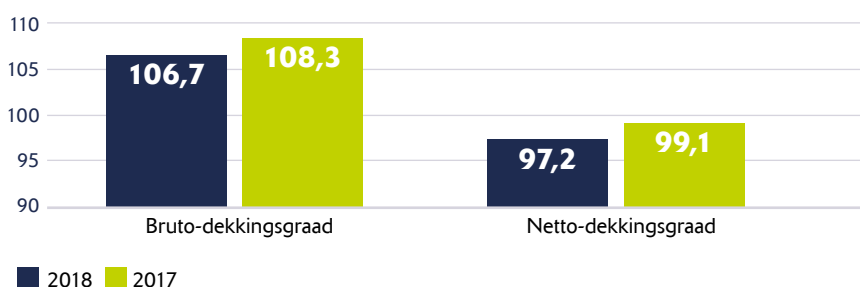
Vermogen en verplichtingen namen iets toe

Het totale vermogen van APFA nam licht toe van Afl. 2.794,6 miljoen in 2017 tot Afl. 2.810,1 miljoen in 2018. Ook de pensioenverplichtingen namen toe: van Afl. 2.581,2 miljoen in 2017 tot Afl. 2.618,2 miljoen in 2018.

Lagere dekkingsgraad

Dekkingsgraad in %

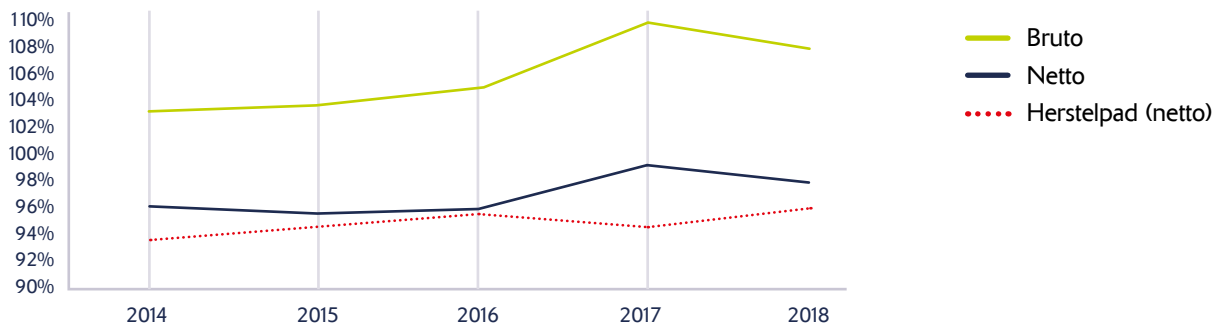

De belangrijkste graadmeter voor de financiële positie van een pensioenfonds is de dekkingsgraad. De bruto-dekkingsgraad is de verhouding tussen de bezittingen (de beleggingen) en de verplichtingen (de uit te betalen pensioenen) van een pensioenfonds. Bij 100% is er precies genoeg kapitaal om de pensioenen te kunnen betalen. Gedurende 2018 daalde de bruto-dekkingsgraad van 108,3% naar 106,7%. Dit is voornamelijk het gevolg van de lagere rendementen op de beleggingsportefeuille. Het behaalde nettorendement van 2,4% over het pensioenvermogen was namelijk lager dan de benodigde gemiddelde rente van 4,2% die APFA moest toevoegen aan de voorziening voor pensioenverplichtingen.

De netto-dekkingsgraad houdt rekening met de door de Centrale Bank van Aruba (CBA) vereiste buffer om tegenvallers te kunnen opvangen. De netto-dekkingsgraad is de verhouding tussen de bezittingen minus deze buffer (weerstandsvermogen) enerzijds en de verplichtingen van het fonds anderzijds. De netto-dekkingsgraad dient volgens de eisen van de CBA minimaal 100% te zijn. De netto-dekkingsgraad van APFA is in 2018 gedaald van 99,1% naar 97,2%.

APFA loopt voor op het herstelplan

Ontwikkeling bruto- en netto-dekkingsgraad t.o.v. herstelplan

Omdat de netto-dekkingsgraad eind 2018 97,2% was, blijft het herstelplan van kracht dat APFA heeft ingediend bij de CBA. In dat plan geeft APFA aan hoe het ervoor gaat zorgen dat de netto-dekkingsgraad uiterlijk in 2029 zal voldoen aan de minimumeis van 100%. Volgens de prognoses van het plan zal APFA dat punt in 2025 bereiken.

Volgens die prognoses zou de netto-dekkingsgraad eind 2018 95,5% moeten zijn. Daar ligt APFA met 97,7% dus nog op voor. Door het herstel van de beleggingsrendementen in de eerste helft van 2019 steeg de netto-dekkingsgraad per eind juni 2019 uit boven 100%. Volgens de richtlijnen van de Centrale Bank van Aruba, eindigt het herstelplan wanneer er sprake is van twee opvolgende kwartalen met een netto-dekkingsgraad van boven 100%. Pas op dat moment kunnen wij spreken van een volledig herstel van de financiële positie van het fonds.

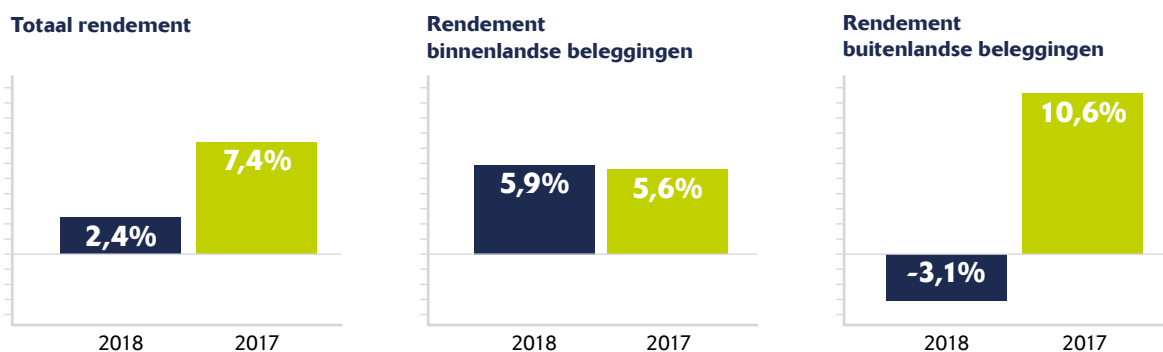
Geen indexatie per 1 januari 2018

Door het lage niveau van de dekkingsgraad per eind 2017 zou de toeslag die APFA aan de deelnemers kon toekennen per 1 januari 2018 zo laag zijn, dat besloten is per die datum geen indexatie te verlenen. De directie verwacht dat zij in de komende jaren de pensioenen slechts beperkt zal kunnen indexeren.

Studie vormt basis voor beleggingsbeleid

In 2018 heeft APFA een ALM-studie verricht. ALM staat voor asset liability management. Het is een studie met als doel de beleggingen zo goed mogelijk af te stemmen op de pensioenverplichtingen van het fonds. Deze studie is de basis voor de aanpassing van de strategische beleggingsportefeuille en het beleggingsbeleid voor de komende drie jaar. De voornaamste wijziging is dat het deel van de portefeuille dat APFA maximaal mag beleggen in buitenlandse aandelen omhoog is gegaan van 40% naar 45%. Ook is er een regionale (vastrentende) beleggingscategorie toegevoegd aan de strategische beleggingsmix waarin APFA maximaal 3% van de portefeuille mag beleggen.

Teleurstellend beleggingsjaar

In 2018 bedroeg het rendement op de totale beleggingen 2,4%, terwijl dat in 2017 nog 7,4% was. Op de binnenlandse beleggingsportefeuille is een positief rendement van 5,9% behaald. Hiertegenover stond een negatief rendement op de buitenlandse beleggingen van -3,1%. Dit laatste kwam vooral door de internationale aandelen die een negatief resultaat van meer dan 9% behaalden over geheel 2018 en over het vierde kwartaal zelfs meer dan 11% negatief. De internationale financiële markten werden in 2018 beïnvloed door onder andere de voortdurende handelsoorlog tussen China en de Verenigde Staten, zorgen over het tempo van de economische groei in China en de politieke ontwikkelingen in de Verenigde Staten en Europa. Dit alles leidde tot grote prijschommelingen. Het rendement op de internationale portefeuille was 0,1%-punt lager dan de samengestelde benchmark. Dit is de maatstaf waarmee het rendement van de internationale portefeuille van APFA wordt vergeleken.

Voor een pensioenfonds is het rendement dat wordt gerealiseerd op de lange-termijn belangrijk om in de toekomst te kunnen voldoen aan zijn pensioenverplichtingen. Het gemiddelde jaarrendement over de laatste 15 jaar bedraagt 5,3%.

Zoeken naar nieuwe beleggingsmogelijkheden

Gezien de ontwikkelingen op de lokale markt en de beperkte mogelijkheden de laatste jaren, zoekt APFA naar nieuwe beleggingsmogelijkheden die passen in het risicoprofiel van het pensioenfonds. In 2018 is een project gestart voor het ontwikkelen van een lokaal onroerend goed fonds. Dit project sluit bovendien aan op de visie van APFA om een bijdrage te leveren aan de economische ontwikkeling van Aruba. In het kader van dit project heeft het fonds een business case voorbereid, waarbij het heeft gekozen voor het segment van residentiële woningen. Het is de bedoeling om in 2019 de business case af te ronden en te beslissen of het project levensvatbaar is.

Uitvoeringskosten lager dan in 2017

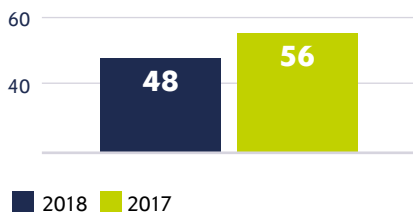
Pensioenuitvoeringskosten in Afl. miljoen

APFA voert al jaren een strak beleid om de kosten zoveel mogelijk te beheersen. We onderscheiden daarbij de pensioenuitvoeringskosten en de vermogensbeheerkosten. De kosten voor pensioenuitvoering bestaan uit de kosten voor administratie, communicatie, extern advies, bestuur en toezicht. Deze kosten bedroegen in 2018 Afl. 11,9 miljoen. Dit is lager dan het niveau van 2017 (Afl. 12,5 miljoen).

Ook vermogensbeheerkosten gaan omlaag

Vermogensbeheerkosten in basispunten (1 = 0,01%) van het beheerd vermogen

De vermogensbeheerkosten bestaan uit drie delen: de vergoeding voor de fiduciair manager, die de internationale beleggingen coördineert, de beheerkosten van de beleggingsfondsen en de kosten van de effectenbewaarnemer. De kosten van het vermogensbeheer worden uitgedrukt in een percentage van het beheerd vermogen. Dit was in 2018 0,48% (= ca. Afl. 2,6 miljoen). Dit is lager dan 2017 (0,56%). De daling komt vooral doordat de beleggingscategorie 'obligaties uit opkomende landen' uit de portefeuille is gehaald.

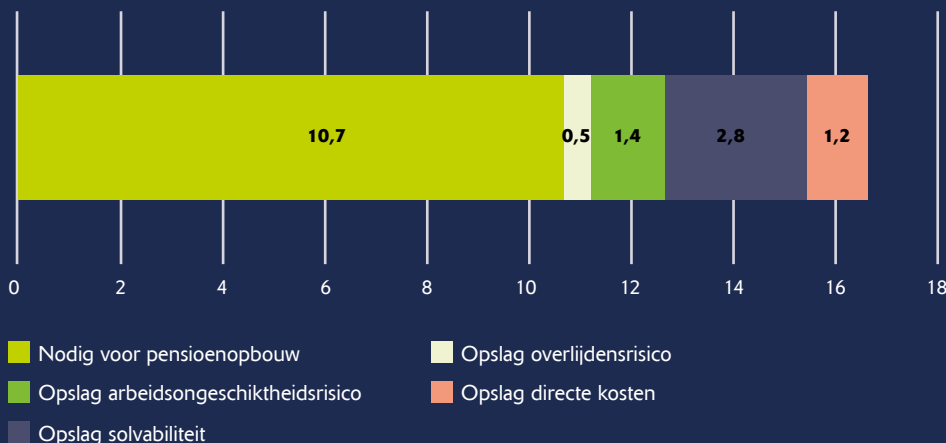
De kostenverlaging helpt om de financiële positie verder te versterken. Het bestuur blijft hiervoor aandacht hebben.

Pensioenpremie

Elk jaar stelt APFA de premie vast die nodig is voor de reglementaire pensioenopbouw en de risicodekking voor de deelnemers in het lopende jaar. De hoogte van de werknemersbijdrage wordt per aangesloten werkgever door de betreffende werkgever en (vertegenwoordigers van) de werknemers afgesproken. De werkgeverspremie is het saldo van de totale premie minus de werknemersbijdragen. De premie mag volgens het reglement maximaal 25% van de som van alle pensioengevende salarissen bedragen. De vastgestelde premie van 16,6% voor 2018 (2017: 16,8%) ligt ruim onder dat niveau. De opbouw van de premie is als volgt:

Samenstelling premie in % van totale salarissom

Deelnemersbestand blijft groeien

Het totale deelnemersbestand van APFA is in 2018 gestegen met 3,2% tot 12.073. Eind 2018 was de samenstelling van het deelnemersbestand als volgt:

Deelnemerspopulatie in aantal personen	2018	2017	Mutatie
Actieve deelnemers	7.045	6.827	3,2%
Arbeidsongeschikte deelnemers	40	40	0%
Gewezen deelnemers (slapers)	928	823	12,8%
Pensioengerechtigden	4.060	4.012	1,2%
	12.073	11.702	3,2%

De groei van het deelnemersbestand in het verslagjaar is vooral te verklaren door het toegenomen aantal deelnemers dat in dienst is van Stichting Katholiek Onderwijs Aruba en het Land Aruba.

Flexibilisering van de pensioenregeling

APFA voert het Nieuw Pensioen Reglement 2014 (NPR 2014) uit voor werknemers van de overheid, aan de overheid gelieerde instellingen en gesubsidieerde stichtingen. In 2018 zijn er geen wijzigingen in de bestaande regeling aangebracht.

Verdere groei van het deelnemersbestand is een prioriteit voor APFA. De inhoud van de pensioenregeling speelt daarbij een belangrijke rol. In 2018 heeft APFA voorbereidingen getroffen voor de door de aangesloten werkgevers en de deelnemers gewenste flexibilisering van de pensioenregeling. Het is de bedoeling dat er binnenkort een flexibele variant van de regeling NPR 2014 beschikbaar komt die meer mogelijkheden biedt om de regeling aan te passen aan de wensen en behoeften van de aangesloten werkgevers en hun medewerkers.

Deskundigheid op peil houden

APFA besteedt veel aandacht aan de ontwikkeling van de deskundigheid en competenties van de directie en Raad van Toezicht. Jaarlijks wordt het functioneren van de directie en Raad van Toezicht geëvalueerd. Geconstateerde aandachtsgebieden worden met cursussen of trainingen ingevuld. In 2018 hebben de leden van de directie en Raad van Toezicht diverse trainingen gevolgd op het gebied van risicomangement, governance en integriteitsvraagstukken, institutioneel vermogensbeheer, investment funds, IFRS, bestrijding witwassen en terrorismefinanciering, pensioenrecht en communicatie. In 2018 is het selectietraject voor een nieuwe directeur Beleggingen opgestart. Dit proces is in 2019 afgerond en per 24 juni 2019 is Erik Goris als directeur Beleggingen in functie getreden.

Heldere beleidsregels

APFA hecht grote waarde aan de inrichting en inbedding van een integrale en beheerste bedrijfsvoering in de organisatie. Zo zijn in 2018 de reglementen van directie, Raad van Toezicht en raadscommissies gereviseerd. Deze reglementen beschrijven, in aanvulling op de statuten van APFA, regels met betrekking tot de samenstelling, de individuele en collectieve verantwoordelijkheden, taken en bevoegdheden van de Raad van Toezicht, de directie en de Commissieleden. Bovendien zijn in 2018 diverse beleidsdocumenten aangepast en/of is nieuw beleid vastgelegd. Hierbij ging het om het Integriteitsbeleid, het HR-beleid, het IT-beleid, het pensioenbeleid en beleid op het gebied van risk management.

Reputatie en integriteit waarborgen

Compliance is het naleven van externe wet- en regelgeving en van interne procedures en gedragsregels om de reputatie en integriteit van APFA te waarborgen. Het fonds kent een Compliance Officer, die elk kwartaal rapporteert over compliance binnen de APFA-organisatie. Via bijeenkomsten op het gebied van compliance, integriteit en fraude wordt het integriteitsbewustzijn van de APFA-medewerkers levend gehouden.

Risicomanagement ingebed in totale APFA organisatie

Het effectief beheersen van de financiële en niet-financiële risico's is een topprioriteit voor APFA. Het fonds doet dit op basis van het Integrale Risk Management Framework (RMF), waarin een gestructureerd intern risicobeheersings- en controlesysteem is vastgelegd. De Officer Risk Management coördineert het risicomanagementbeleid en het bewaken hiervan. Hij is verantwoordelijk voor de evaluatie van de werking en effectiviteit van de risicobeheersmaatregelen in de organisatie. Maar risicomanagement is niet alleen de verantwoordelijkheid van de Officer Risk Management. Het is ingebed in de gehele organisatie van APFA. Het beleid is erop gericht het beheersen van risico's maximaal te integreren in de dagelijkse processen. Daarbij gaat het om zowel de eigen processen als de processen die zijn uitbesteed aan externe partijen. In 2018 zijn er workshops gehouden over ICT-risico's.

Begrijpelijke communicatie

APFA spant zich in om de actieve en gewezen deelnemers, gepensioneerden en overige belanghebbenden op een transparante en proactieve wijze te informeren over hun pensioen, de ontwikkelingen van het fonds en het gevoerde beleid. Een belangrijk aandachtspunt is om de informatie op een eenvoudige en begrijpelijke wijze aan te reiken. In 2018 hebben de directie en leden van de Raad van Toezicht weer verschillende bijeenkomsten gehad met vakbonden en aangesloten werkgevers. Eind september is de Algemene Deelnemers Vergadering gehouden, waarbij de aanwezigen dit keer ook via een webapplicatie hun mening konden geven. Naast de verzorging van de reguliere en verplichte informatie heeft APFA via de media verschillende berichten gepubliceerd over de financiële positie van het fonds, ontwikkelingen op de financiële markten, onderzoek naar nieuwe lokale beleggingsmogelijkheden en nieuwe pensioenproducten, de ADV en het jaarverslag 2017.

Geen uitspraken over heel 2019 vanwege onzekerheden

In de eerste helft van 2019 is de netto-dekkingsgraad van APFA gestegen tot boven de vereiste 100%. Dit kwam vooral door een sterk herstel van de beleggingsrendementen. In het begin van het derde kwartaal van 2019 zijn de koersen op de internationale financiële markten echter weer gedaald door de verheviging van de handelsoorlog tussen de Verenigde Staten en China. Veel deskundigen zijn hoopvol gestemd over een oplossing van het conflict, maar de uitkomst is nog allerm minst zeker. Daarom wil de directie van APFA geen uitspraken doen over het gehele jaar 2019. Duidelijk is wel dat het herstel in het eerste halfjaar naast de stijging van de beurskoersen, zeker ook deels is te danken aan het gedegen beleid dat APFA voert. Dat geeft vertrouwen voor de toekomst. De directie, de Raad van Toezicht en de medewerkers zullen met veel toewijding blijven werken aan het waarborgen van een goed pensioen voor de deelnemers en gepensioneerden, waarbij indexatie van de pensioenen een belangrijke ambitie blijft.

Balans van APFA

na resultaatbestemming, in 1.000 Afl.

	2018	2017
Activa		
Vaste activa		
Materiële vaste activa	10.156	10.426
Beleggingen		
Vastgoedbeleggingen	39.317	38.871
Financiële activa tegen geamortiseerde kostprijs	1.573.289	1.542.008
Financiële activa tegen reële waarde	1.107.110	1.088.133
	2.719.716	2.669.012
Vorderingen en overlopende activa		
Vorderingen uit pensioenactiviteiten	21.623	45.843
Vorderingen uit beleggingsactiviteiten	21.053	17.587
Liquide middelen	49.861	62.259
	92.537	125.689
Totaal activa	2.822.409	2.805.127
Passiva		
Eigen vermogen	191.895	213.394
Voorziening pensioenverplichtingen	2.618.206	2.581.177
Schulden en overige passiva	12.308	10.556
Totaal passiva	2.822.409	2.805.127

Totaalresultaat van APFA

in 1.000 Afl.

	2018	2017
Baten		
Premiebijdragen	70.410	64.504
Beleggingsresultaten	66.422	195.643
Overige baten	1.624	443
Totaal baten	138.456	260.590
Lasten		
Wijziging voorziening pensioenverplichtingen	37.029	34.242
Pensioenuitkeringen	111.514	109.006
Pensioenuitvoeringskosten	11.941	12.520
Totaal lasten	160.484	155.768
Resultaat	-22.028	104.822
Financiële baten en lasten	529	164
Totaal resultaat	-21.499	104.986
'Other Comprehensive Income' (OCI)	-	-
Totaal resultaat inclusief OCI	-21.499	104.986

Meerjarenoverzicht

geldbedragen in 1.000 Afl.

	2018	2017	2016	2015	2014
Vermogen en solvabiliteit					
Pensioenvermogen	2.810.101	2.794.571	2.655.343	2.561.436	2.522.851
Pensioenvermogen (exclusief vorderingen > 90 dagen)	2.793.536	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Weerstandsvermogen	247.802	237.056	209.057	192.946	177.491
Pensioenverplichtingen	2.618.206	2.581.177	2.546.935	2.481.484	2.451.211
Bruto-dekkingsgraad	106,7%	108,3%	104,3%	103,2%	102,9%
Netto-dekkingsgraad	97,2%	99,1%	96,0%	95,4%	95,7%
Baten en lasten					
Premie-inkomsten	70.410	64.504	69.461	64.668	75.757
Beleggingsresultaten	66.422	195.643	145.286	94.002	139.265
Pensioenuitkeringen	111.514	109.006	107.772	105.600	98.369
Pensioenuitvoeringskosten	11.941	12.520	13.234	13.951	13.480
Pensioenpremie in %					
Totale premie (% salaris)	16,6%	16,8%	16,6%	16,8%	17,7%
Premie reguliere pensioenopbouw	16,6%	16,8%	16,6%	16,8%	17,7%
Herstellpremie	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Beleggingsrendement in %					
Rendement totale beleggingen	2,4%	7,4%	5,8%	3,8%	6,3%
Rendement lokale beleggingen	5,9%	5,6%	5,5%	5,4%	6,0%
Rendement buitenlandse beleggingen	-3,1%	10,6%	6,2%	0,6%	6,7%
Rendement pensioenvermogen	2,4%	7,2%	5,7%	3,7%	5,9%
Aantal verzekerden					
Deelnemers	7.045	6.827	6.715	6.636	6.518
Gewezen deelnemers	928	823	746	492	360
Pensioengerechtigden	4.100	4.052	4.027	3.961	3.974
Toeslagverlening in %					
Deelnemers	0%	0%	0%	0,16%	0%
Gewezen deelnemers en pensioengerechtigden	0%	0%	0%	0,08%	0%

Volledige jaarverslag staat op website

Het volledige jaarverslag van APFA over 2018 is te downloaden via de website

www.apfaruba.org

U kunt ook het jaarverslag opvragen bij
Stichting Algemeen Pensioenfonds Aruba
Seroe Blanco 4, Oranjestad, Aruba
T (297) 525 2732

Disclaimer

U kunt aan dit verkort jaarverslag over 2018 geen rechten ontleen.

